

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Tuscia

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

Tuscia.

522

Regio.
Nomina & unde deducta.
Situs.
Soli fertilitas.

Imperium majorem.

Urbs.

S EQUITUR *Tuscia*, antiquis Scriptoribus tribus præcipue nominibus celebrata: *Tyrrhenia*, *Etruria*, *Tuscia*: Ex his tribus postremum sane hodieque retinet. *Toscana* namque vulgo audit. Fines ejus sunt ad Meridiem Mare Inferum, sive Tyrrhenum; ad Septentrionem Mons Apenninus, ubi Umbria & Gallia Togata pars: ad Occasum Liguria, a qua Macra fl. determinatur: ad Ortum Tiberis. Terra ipsa qua Mari propior, planior est, oraque spectatu jucundissima; intus montosior: universim pulchra, nobilis, nullique Italiae Regioni sua beatitudine postponenda. Latos lætosque aperit Campos, rerum omnium fertiles; amcenissimas Valles, Montes, Collesque, Prædii, Hortis, arboribus, præcipue Malis Medicis Citreisque confitis, nitentes. Vinetis abundat, *Vna* producentibus generosissima. Veteres Incolæ universim dicti quomdam *Tyrrheni*, *Etrusci*, *Tusci*. Cum *Tuscis* jam inde ab Romuli tempore Populus Romanus bellum gerere cepit, perpetuoque temporum tractu gessit, adeo ut, rebus ad periculosissimum statum adductis, sepe Dictatore contra ipsos fuerit opus. Anno Urbis *cccc lxxiv* Vulturnensibus & Vulcentibus florentissimis *Etruscorum* Populis victis per Ti. Coruncanium Cos. Romano Imperio sunt adjecti, atque ea parte Imperium ad Arnun usque est propagatum. Neque post id tempus justum cum *Tuscis* bellum fuisse gestum memoratur. Ita subjugati constanter in fide Populi Romani manserunt. Inclinantibus Romanorum rebus, varias sunt Calamitates passi ab *Gothis*, *Langobardis*, *Hungaris*, aliis. Eo tandem ventum est, ut *Etruria* nunc, majorem partem, *Magno Etruriae pareat Duci*, sub cujus Imperio nobilissima sunt *Florentia*, *Pisa*, *Sena*, *Pratum*, *Pistorium*, *Volterra*, *Mons Politianus*, *Arctium*, *Cortona*, *Pescia*, *Piuntia*. *Mons Alcinus*, *Laburnum*, *Plumbinum*, aliaque quam plurima Opida. Ad *Summum Pontificem* pertinet *Patrimonium* quod vocant, *S. Petri*. Id ab *Anne Pescia* & a *S. Quirico* capit initium, & ad *Caparanum* usque Castrum in novo Latio non procul ab *Liri* fl. producitur. Ditionis *Hispaniarum Regis* sunt *Pontremulum* juxta *Macrae* fl. fontem, quod olim *Ducum* fuit *Mediolanensium*, deinde *Portus Herculis*, *Orbetellum*, *Mons Argentarius*, & *Plumbini Arx*. *Corsiniana* seu *Grasimiana Vallis*, sub *Apennino* ultra citraque *Serciam* Annem posita, in qua Castellum Novum est *Grasimianum*, cum plurimis aliis Castellis vicisque, sub potestate est *Ducis Ferrariensis*. *Sarzana* apud *Macram* fl. ad *Genueses* spectat. *Massa* & *Carraria* particularium sunt *Marchionum*, qui earum Titulis decorantur: Alia quoque sunt Opida, Romanis quibusdam Proceribus subjecta, inter quæ *Bracianum* *Ursinis* Ducatus Titulum præstat. In *Tuscia* porro hæ sunt Urbes maxime præceteris memorabiles: *Pisa* Urbs stupendæ vetustatis, *Pise Trogo* & aliis. Incolæ singulari valent memoria: quod Urbs crassiore fruatur acre. Iacet inter *Amnes Aufrem* & *Arnum*, ut *Strabo* *Plinius*que notant. Hodie *Arnus* per eam fluit, tribus ornatus Pontibus. Vetustatem ejus & Nobilitatem celebrat *Dionysius Halic. lib. 1.* Connumerari solitam *Primis xli* *Etruriae* Urbibus tradunt alii.

Pisa

Pisa Magnus Etruriæ Dux sæpe moratur, & in ea Domicilium habent Equites D. Stephani, ab Magno Duce instituti. Primarium Templum, quod *Domum* vocant, ambitum habens 15x1 passuum, columnisque subnixum LXX, & splendoris Præfulis ædes ex spoliis ædificarunt *Pisani*, quæ devictis ad Panormum Saracenis retulerunt. Ager suburbicarius segetibus est percommodus: adeoque fertilis, ut *Etruriam* fere totam pascat, & exteris etiam annonam non neget. Vina ibi notæ non admodum probæ: Pepones optimi. *Luca*: *Tusci Delicium*, *Tusci laus incluta Cæli*, inquit de ea Iul. Scaliger. *Luca* Latinis Græcisque Scriptoribus notissima: Strab. & Ptol. *Luca*. Nomen retinet, litteris omnibus. Vrbs Templis & Ædificiis splendida, populoque frequens, jacet in planicie, Collibus undique circumdata. Mœnibus est firmissima, quadrato strata filice, spacio parvo, sed Civibus arta & negotiationum plena. Incolæ lauti sunt, prudentes, ingeniosi: quique libertatem diu sapientissime conservarunt integram, licet finitimorum bellis haud raro petiti. *Pistorium* hodie *Pistoia*. Mœnibus cincta auctaque plurimum legitur ab Desiderio Langbardorum Rege: iisdem post nudata, fossis impletis & undique complanatis, omnique agro inter Florentinos & Lucenses diviso; Tandem Florentini totam suæ subjecerunt ditioni. *Florentia*, Etruriæ caput & Metropolis. Hodie vulgo *Firenza*, vel *Firenza*. *Florentia* nomen id habere putatur vel ab *Flore*, cui ob felicitatem florentemque fortunam similis: vel ob *Florida* excellentiaque Incolarum ingenia: vel denique quod ab Roma deducta esset omnium Urbium florentissima. Ambitum habens sex millium, supra nonaginta millia continens Incolarum æquali loco jacet ad Arnum, quo interfecatur, quatuor eximii conjuncta Pontibus, filice quadrato strata, latis ornata Plateis. Collibus cincta est Theatri instar ab Oriente & Septentrione amœnissimis, quique undique fructiferis vestiti arboribus: qua Occidens est pulchram habet planiciem: Cæli regione inter Aretium & Pisam media mistaque: quarum Urbium prior acutissima fert ingenia, altera homines memoria valentes singulari. Munit eam contra vim externam hostiumque incursiones brachiis aliquot suis Apenninus. Splendore & elegantia summa est: ut voce incertoque vulgi sermone feratur, *Firenza la bella, totiusque flos Italia*. Multa hic cum sacra tum prophana publica ædificia: quæ brevitatis studio prætereo Incolæ acuti, graves, facundi, bonarum artium studiosi. Pecuniæ sunt studiosiores, cujus conquirendæ desiderio in ultimis etiam terris negotiantur. Mulieres forma pudicitiaque præstantes, earumque, ut & Virorum, Vestitus supra modum egregius & decorus. *Volterra*, *O'volaterris* Ptol. *Aqua Volaterræ* Itinerariæ Tabulæ. Difficili asperoque jugo est imposita. Mœnia quadratis constant Lapidibus, longitudinis senum fere pedum; qui eleganter & adfabre absque bitumine compositi. Quinis in Urbem portis aditus datur: pro singulis Fons eximius aquas ejaculatur purissimas. Antiquitatem ejus arguunt Muri, quibus adhuc cingitur, Sepulcra, Epitaphia litteris Etruscis posita, Veterrimæ ex Marmore Statuæ, Lapidés elaborati, qui indies hic eruuntur, & alia

Sena Ptol. *Sena Julia* Itinerariæ Tabulæ: vulgo *Siena*, Roma distans 10000 stadiis edito sita est loco, cis Ar-
 biam, flexu sinuoso propter Montis dorsum, lateribus angustior & proclivior, tria habens quasi cornua:
 quorum quod Meridiem spectat, latius est iis, quæ ad Ortum sunt & Occasum. Cælo utitur benigno & fa-
 lubri, nisi quod subinde noxiis infestetur ventis: Aere temperatissimo. *Italia delicias* multi vocant Poetæ. Stra-
 ta est *Sena* latere coctili, plateis recta & longa, alta Turribus. Frequentia nitet nobilium Ædificiorum. Cives
 cum suavissimis, tum elegantissimis sunt moribus: maximaque humanitate, erga externos etiam præditi: qua-
 stui dediti & civilis vitæ muneribus. *Perusia* Ptol. *Perusium* Eutropio & Itinerariæ Tabulæ. Hodie *Berugia I-*
talis. Colli insidet Apennini: natura loci permunita. Ædificia habet cum publica, tum privata, valde nobilia,
 ampla, excelsa. *Viterbium* jacet specioso spaciofoque loco, jugis Cyminiis a tergo imminentibus; Lapide qua-
 drato ædificata: Turribus plena. Inter opera publica Fons est insignis, & maxima cum admiratione copiosus.
 Vibicarius illi Ager bonus & fertilis: Vino abundans & Frugibus. *Lacus* in Etruria visuntur non pauci. *Tra-*
sumenus Livio aliisque, *Trasimenus* Silio, hodie ab urbe vicina *Lago de Perugia*. *Aprilis Lacus* Antonino, hodie
Fangosa Palude. *Marinus* qui & *Salsus*: *Lago d'Orbitello*, vernacule *Lacus Vadimonis*: *Ciminius*: *Volsinensis*; *Sa-*
batius: *Palus Bientina*: *Ciana*. Fluvii scatet piscium optimorum fecundissimis, qui sunt *Laurentis*, *Frigidus*, *An-*
fer, *Arnus*, *Cecinna*, *Cornia*, *Alma*, *Brunus*, *Umbro*, *Osa*, *Albengia*, *Floris*, *Martha*, *Minio*, *Eris*, *Vacina*, *Sanguina-*
ria, *Aron*, & alii nonnulli. Habet & saluberrima Balnea, nobilissimas Thermas, aliasque Aquas mirabili præ-
 ditas virtute. Montes hic sese offerunt cum alii, tum *Caminus* Livio Vibioque notus: nec non *Virgilio*. *Soractes*
 Plin. *Monte de S. Silvestro* hodie. *Fesulanos Montes* hebet etiam in Etruria *Orosius*: *Cortonenses* etiam ibidem sunt
 ad Septentrionem *Trafumeni Lacus*. *Silvæ*, *Volsinensium Lacus*, *Silva Ciminia*, *Mæsia*. Academias habet *Pisis*,
Sena & *Perusia*. Bibliothecas item varias, *Pisa* apud *Dominicanos*: *Luca* apud *Franciscanos*: In Vrbe *Floren-*
tina v1: *Senæ* 1 & *Perusie*. Etruscos porro gentem *Italie* opulentissimam *Arms*, *Iuribus*, *Pecunia* esse aiunt
Livius & *Diodorus*. Cerimoniis maxime semper addictos fuisse, constat ex antiquis Scriptoribus, ut qui *Sacri-*
ficia, *Divinationes*, *Auguriaque* primi *Italorum* invenerint, eaque *Romanis* tradiderint, *Tullio* de *Divinatione*,
 aliisque notantibus. *Episcopatus Tusciæ* hi commomerantur a *Mercatore*, *Nepefinus*, *Castellanensis*, *Montis Falco-*
nis, *Viterbiensis*, *Suavenis*, *Soano* opinor: *Castellanus*, *Vulturnus*, *Senensis* *Archiep*. *Fesulanus*, *Zarzanensis*, *Sutri*, *Or-*
tanensis, *Cornetanensis*, *Tuscanensis*, *Clusinus*, *Aretinas*, *Pientinensis*, *Pontito* forte, *Pistoriensis*, *Binenis*, *Corthonenis*, *Ci-*
vitatisensis, *Balneorigensis*, *Urbevetanus*, *Castrensis*, *Perusinus*, *Grossetanus*, *Lucanus*, *Florentinus*, *Arch. Lunensis*: *Pisa*
Archiep. cui subsunt *Messanensis*, *Croitanensis* & reliqui *Episcopatus* in *Corfica*.

V v v ij

MARCHIA

Lacus.

Flumina.

Montes.

Silva.

Academie.

Bibliotheca.

Mores.